

Kahjude vähendamine

Kahjude vähendamise (*harm reduction*) eesmärk on vähendada kahju ja kulutusi, mida narkootikumide tarvitamine tekitab ühiskonnale, tarvitajale endale ja tema lähedastele. Kahjude vähendamise teenus hõlmab mitmeid sotsiaalseid tugiteenuseid narkosõltlastele, mitmekülgse teabe levitamist ning ka turvalisemaks süstimiseks ja seksuaaleluks vajalike vahendite jagamist. Teenus põhineb teadmisel, et kõik narkootikumide

tarvitajad ei soovi või ei suuda tarvitamist lõpetada. Seetõttu tuleb tarvitajatega luua usalduslik kontakt ning pakkuda vajalikke tugiteenuseid, motiveerida ja nõustada neid turvalisemalt käituma. Ühiskonnale on kahjude vähendamise teenus kasulik, sest aitab vähendada narkomaaniaga seotud negatiivseid sotsiaalmajanduslikke tagajärgi ning muuta elukeskkonda turvalisemaks.

Eestis on kahjude vähendamise keskustes pakutavad teenused järgmised:

- nõustamine (kogemusnõustamine, psühholoogiline nõustamine, sotsiaalnõustamine, õigusabi);
- tervise teemaline nõustamine: kuidas turvalisemalt narkootikumide tarvitada ja vältida üledoose;
- opioide süstivatele inimestele ja nende lähedastele elupäästva ravimi (naloksoon) võimaldamine koos vastava koolitusega, et vältida üledoosidest tingitud surmasid;
- puhaste süstalde ja nõelte jagamine;
- kasutatud süstalde ja nõelte kogumine ning hävitamine;
- kondoomide jagamine ja seksuaaltervise alane nõustamine;
- pesemisvõimaluste ja riideabi pakkumine;
- infektsioonide ennetamine, varane infektsioonide avastamine (näiteks HIV testimine) ning suunamine arsti vastuvõtule;
- motiveerimine ja suunamine sõltuvushäirete ravile ning rehabilitatsiooniteenustele.

2017. aasta lõpu seisuga pakkus Eestis kahjude vähendamise teenuseid üheksa organisatsiooni. Kokku oli Eesti erinevates piirkondades 34 teenuse osutamise kohta, millest 14 olid statsionaarsed keskused ja 20 väljatööl põhinevad. Enamik teenuseid asub Harjumaal ja Ida-Virumaal, kuid teenuseid pakutakse ka Tapal, Pärnus ja Paides (**joonis 1**).

¹ Naloksooni kohta vaata eraldi teabelehte.

Statsionaar

Tallinn:

1. MTÜ Convictus Eesti (2)
2. MTÜ Pealinna Abikeskus

Maardu:

3. MTÜ Convictus

Tapa:

4. MTÜ Eluaken

Kiviõli:

5. MTÜ Corrigo

Kohtla-Järve:

6. MTÜ Allium (2)
7. MTÜ Me Aitame Sind (2)

Jõhvi:

8. MTÜ Corrigo

Narva:

9. SA Viljandi Haigla (2)

Paide:

10. Paide Sotsiaaltöökeskus

Väljatöö

Tallinn:

1. Põhja-Tallinn (3)
2. Lasnamäe (2)
3. Mustamäe (2)
4. Õismäe (1)
5. Kristiine (2)

6. Tapa

7. Haljala

8. Rakvere

9. Kohtla-Järve

10. Ahtme linnaosa

11. Jõhvi linn

12. Järve linnaosa

13. Sompaa

14. Oru

15. Kiviõli

16. Sillamäe

17. Paldiski

18. Vasknarva

19. Paide

20. Türi

21. Pärnu

Joonis 1. Kahjude vähendamise teenuste paiknevus Eestis, 2017

Eestis on ligi 5500 kahjude vähendamise teenuse kasutajat ja teenuseid kasutatakse aastas üle 110 000 korra. Igal aastal jagatakse narkootikume süstivatele inimestele kahjude vähendamise teenuste kaudu ligi kaks miljonit süstalt. Kahjude vähendamise teenuste juures olevate erinevate nõustamisteenuste kasutamisest annab ülevaate tabel 1.

Tabel 1. Kahjude vähendamise teenuse kasutamise statistika 2015–2017

Teenus	2015	2016	2017
Teenuse kasutajaid kokku (kliendikoodiga)	5 810	5 608	5 465
Teenuse kasutamise kordade arv aastas	138 325	132 325	110 636
Süstlavahetaja nõustamiste arv	50 822	47 417	43 896
Sotsiaaltöötaja nõustamiste arv	6 868	7 734	7 794
Psühholoogi nõustamiste arv	1 047	1 494	1 210
Tervisealane nõustamine	5 558	6 199	5 837
Jagatud süstalde arv	2 136 691	2 070 169	1 997 158